

מוסרי דעת ונתיבי תורה מהיכל רבינו מרן ראש הישיבה שליט"א

• ישיבת פוניבז' •

פרשת וארא תשפ"ד

• בס"ד • גליון ל"ה •

"כי המופת הנפלא מורה שיש לעולם אלוך מחדשו"

הצליח לגלות את הקב"ה לבד, אבל מי אמר שגם אנחנו. גם במצרים רוב עם ישראל לא באמת האמין ונשאר במצרים. והקב"ה עשה עמו חסד עצום, "חמלה גדולה ויתרה חמלת עלינו", אבל זה לא מספיק, צריך להגיד את זה כל יום, לחזור על זה, ויש לנו מזוזה ותפילין ותפילות שמזכירים לנו את זה, הכל בלי סוף, הקב"ה נתן לנו את הכלים.

נחזור על דברי הרמב"ן בסוף פרשת בא (שמות י"ג, ט"ז) שהמשגיח זצוק"ל תמיד היה מביא אותם, "ועתה אומר לך כלל בטעם מצות רבות - הנה מעת היות ע"ז בעולם מימי אנוש החלו הדעות להשתבש באמונה, מהם כופרים בעיקר ואומרים כי העולם קדמון, כחשו בד' ויאמרו לא הוא, ומהם מכחישים בידיעתו הפרטית ואמרו איכה ידע אל ויש דעה בעליון (תהלים ע"ג, י"א), ומהם שיודו בידיעה ומכחישים בהשגחה ויעשו אדם כדגי הים שלא ישגיח הקל בהם ואין עמהם עונש או שכן, יאמרו עזב ד' את הארץ וכאשר ירצה האלוקים בעדה או ביחיד ויעשה עמהם מופת בשנוי מנהגו של עולם וטבעו, יתברר לכל בטול הדעות האלה כלם, כי המופת הנפלא מורה שיש לעולם אלוך מחדשו, ויודע ומשגיח ויכול וכאשר יהיה המופת ההוא נגזר תחלה מפי נביא יתברר ממנו עוד אמתת הנבואה, כי ידבר האלוקים את האדם ויגלה סודו אל עבדיו הנביאים, ותתקיים עם זה התורה כלה וכו'", בכל דור הקב"ה מראה נס או מופת לעני הכופר שיש בדור ההוא כדי להראות שהוא שולט על העולם, וכמו שהיה במצרים שהקב"ה הראה לעיני כולם שהוא השולט בכל העולם.

בלי שהקב"ה היה מראה לנו את כל זה לא היה לנו שום סיכוי, ומן שמיא עשו עמו חסד גדול והראו לנו את כל הדברים הללו, כדי שנוכל להגיע לדרגה הנכונה.

ביציאת מצרים התורה נתנה לאדם את הכוח לעמוד בכל הניסיונות על ידי שיזכור את מה שהיה עם כלל ישראל, ומי שמחפש ומתבונן רואה גם בחייו הפרטיים את ההשגחה.

להשתמש כראוי ברפואות שקבעו עבורנו

אבל בשביל זה צריך גם עבודה, היצר הרע נלחם בכל מקום, וגם אחרי שעושים את המצוות הוא דואג שזה יהיה בצורה של מלומדה ובלי כוונה, ואז חלילה אין ענין בכל זה. יתכן שיהיה לאדם את הרפואה, רפואה שיכולה לגרום לשלמות של האדם, ומי שלוקח את הרפואה כמו שצריך הוא יוכל להגיע לשלמות, אבל אם לא משתמשים עם זה כראוי, לא מגיעים לשלמות. התורה נתנה לנו את כל המצוות כדי שלא נשכח את זה.

בספר החינוך (מצוה ת"ל) מאריך לבאר את מעלת הברכות "יצאו לפי דעתי החילוקין שקבעו לנו רבותינו זכרונם לברכה בענין הברכות, שיש מהן פותחות בברוך וחותרות גם כן בברוך וכו'. אבל ראוי להיות חותמת בברוך, כי אחר שהפסיק בשאלת צרכיו ראוי לו לחזור ולהזכיר ולתת אל לבו פעם אחרת קבלת מלכותו ואדנותו עליו", ישנם ברכות ארוכות שמתחילות ונגמרות ב"ברוך אתה", והסיבה לזה היא שבתוך הברכה הזכרנו דברי עולם הזה שמודים לקב"ה על האוכל והשתיה, מזכירים את ההנאות שנהנים מהם, ולכן מזכירים את הקב"ה שוב פעם.

עוסקים עכשיו בפרשיות הללו, זה הזמן להשריש את זה שוב פעם בתוכנו, מזכירים כל יום בתפילה את כל יסודות הדת, קוראים בשחרית ובערבית קריאת שמע, בלי זה האדם לא יכול להתמודד עם הניסיונות, והקב"ה גמל עימנו חסד ונתן לנו דרכים בכדי שנוכל לזכור את כל זה.

באמונה צריך חיזוק תמידי

גם כשעם ישראל יצאו ממצרים הם היו צריכים חיזוק שבאמת כל יציאת מצרים נעשתה על ידי הקב"ה, כתוב (ברכות לח.) "הכי קאמר להו קודשא בריך הוא לישראל כד מפיקנא לכו עבידנא לכו מלתא כי היכי דידיעיתו דאנא הוא דאפיקית יתכון ממצרים, דכתב וידעתם כי

הטובה שזמננו הקב"ה בהראותו את כוחו במצרים

פרשיות השבוע עוסקות באמונה, השרשת האמונה בד' ובהשגחתו, כל עיקרי האמונה נמצאים כאן.

החובות הלבבות (שער הבחינה) מאריך לבאר את הטובות שהקב"ה גומל עם האדם, ומסביר שם כמה טובה גדולה הקב"ה עושה עם האדם בכל דבר. בתוך דבריו הוא כותב (פרק ה') "והגדולה שבטובות שהיטיב בהם הבורא לאדם, והראיה החזקה עליו התורה הנתונה למשה נביאו ע"ה, והראות האותות על ידו, ושנות המנהגים והטבעים, והראות המופתים הנוראים, כדי להאמין בבורא יתברך ובנביא", הטובה הכי גדולה שהקב"ה גמל עימנו שהוא התגלה לנו במצרים.

האבות היו צריכים לחקור ולחפש את הקב"ה, אבל במצרים הקב"ה התגלה לעיני כולם והראה את כבודו, ובכל מכה ראו שהוא המושל על הארץ. וכיוון שעיקר מטרת בריאת האדם בעולם היא הכרת הבורא - מה שהוא נתן לנו את האפשרות לראות את זה בניקל ביציאת מצרים, זה הטובה הגדולה ביותר שהוא גמל איתנו.

לכל ניסיון צריך דרגה נוספת של אמונה

רבנו מרן המשגיח זצוק"ל היה מדבר על יסודות האמונה בלי סוף, הוא היה מזכיר שמשה רבנו אמר לקב"ה (שמות ד, א) "ויען משה ויאמר והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקולי", הוא לא חשב שעם ישראל יאמינו לו, אבל אחרי שמשה רבנו סיפר לזקנים מה שהקב"ה אמר לו כתוב "ויאמן העם". ובכל אופן כשמשה רבנו ביקש ממנו ללכת עמו לפרעה הם השתמטו ממנו, עד שכשמשה הגיע לפני פרעה היו רק משה ואהרן, אבל זה לא היה בגלל שהם לא האמינו בקב"ה, אלא שלכל דרגת ניסיון צריך אמונה יותר חזקה, היה להם פחד נורא להיכנס לפרעה, והם חשבו שאם הם יעמדו כך לפני פרעה זה רק זיזיק, פרעה יראה את הפחד ממנו. הם לא היו מספיק בדרגה בשביל זה.

גם אחר כך היו ניסיונות באמונה לעם ישראל. כתוב (שם י"ד, ל"א) "וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ד' במצרים", ורק אחר כך היה "ויראו העם את ד' ויאמינו בד' ובמשה עבדו". וגם אחרי שהם כבר האמינו בד' הם לא רצו ללכת מפני ביזת הים "ויסע משה את ישראל מים סוף" (- הסיען בעל כרחם שעטרו מצרים סוסייהם בתכשיטי זהב וכסף ואבנים טובות, והיו ישראל מוצאין אותם בים וכו', לפיכך הוצרך להסיען בעל כרחם - רש"י. שם ט"ו, כ"ב). היה להם את הניסיון של המים, של המן, עד כדי כך שכתוב ברש"י (שם ט"ז, ו) "לפי שאמרתם לנו כי הוצאתם אותנו", עם ישראל טענו למשה ואהרן שאולי לא הקב"ה הוציא אותם למדבר, אולי הם הוציאו אותם, ולכן כתוב "ויאמר משה ואהרן אל כל בני ישראל ערב וידעתם כי ד' הוציא אתכם מארץ מצרים", היה להם ניסיונות, וכל ניסיון היה ניסיון יותר קשה מהשני.

"וכל זמן שיכנס ויצא יפגע ביחוד שמו של הקדוש ב"ה"

קראנו עכשיו בקריאת שמע על מצות מזוזה "וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך". הרמב"ם (פ"ו מהל' תפילין ומזוזה ה"ג) מבאר את גודל מעלת המזוזה "וכל זמן שיכנס ויצא יפגע ביחוד השם שמו של הקדוש ב"ה ויזכור אהבתו ויעור משנתו ושגיותיו בהבלי הזמן, וידע שאין דבר העומד לעולם ולעולמי עולמים אלא ידיעת צור העולם ומיד הוא חוזר לדעתו והולך בדרכי מישרים".

אין גבול וסוף למלחמה עם היצר, לכל אחד יש מידות רעות, הוא אוהב כסף וכבוד, וכשיש מלחמה של הרוחניות מול הגשמיות, כבר לא ברור מה מנצח, יש מי שיותר חשוב לו כבוד ובשביל זה הוא יהיה מוכן לוותר על מצוה, ויש מי שמעניין אותו יותר כסף. האדם מלא באווירה הפוכה מתורה, והעיניים רואות הכל וקשה מאוד לעמוד בניסיון.

הקב"ה עושה אותות ומופתים בכדי לחזק את האמונה

אם הקב"ה לא היה מתגלה לעם ישראל כמו שהתגלה בזמן יציאת מצרים, היה לנו הרבה יותר קשה לעבוד את הקב"ה, אברהם אבינו

אני ד' אלוהים המוציא, גם אחרי שעם ישראל יצאו ממצרים הקב"ה עשה להם דברים כדי שיזכרו כל הזמן שהקב"ה הוציא אותם, שאין סוף לניסיונות שהיצר הרע יכול להעמיד את האדם.

רבנו מרן המשגיח זצוק"ל היה רואה את האמונה בכל דבר, בלי זה לא שייך לשרוד, ואם נעמוד ונעסוק בזה יהיה לנו את הכלים לעמוד נגד היצר הרע. כבר הזכרנו שכל אדם מטבעו נולד חולה במחלת אהבת העולם הזה, זהו בו אהבה לכל הדברים הרעים, ואם הוא לא יתגבר נגד זה אין לו שום סיכוי, וכנגד זה יש את התורה תבלין, ואם האדם עוסק בתורת ד', ולומד כראוי, ועוסק במצוות, הוא משתמש עם מה שהקב"ה נתן לנו - הוא יכול לעמוד כנגד היצר הרע.

ניסיונות האדם הם לפי דרגתו הרוחנית

לכל אחד יש את הניסיון שלו, לפי מצבו ודרגתו, אף אחד כאן לא חשוד שהוא לא יצום ביום כיפור, אבל כל אחד חשוד שהוא לא יכוון כראוי בתפילה ובברכות. כולנו לומדים תורת ד', ומי שמרגיש שהוא לומד תורת ד' צריך ללמוד כמו שכתוב (יומא ד:) "כדי שתהא תורה ניתנת באימה, ברתת ובזיע". לכל אחד יש את הניסיון שלו לפי המצב שבו הוא נמצא, ולכל אחד יש את הכלי כיצד עליו להילחם כנגד זה.

בכל מצב יש ליצר הרע מה לומר, הוא מוסיף מחשבות חדשות, וכל יום מחדש צריך לעבוד על כך, לקרוא קריאת שמע, להזכיר יציאת מצרים, ללמוד תורה. כל זה נצרך לאדם כמו אוכל, מי שלא נושם לא יכול לחיות, כך גם זה, זה נצרך לחיים הפשוטים של כל אחד.

העמידה בניסיונות על ידי זכירת יציאת מצרים

העולם מלא ניסיונות, ההסתכלות הפשוטה בעולם היא נגד התורה, ועליו לעמוד כנגד כל העולם, כנגד כל הרע שיש בעולם, ולהיות בטוחים שאנחנו צודקים, ובלי הכלים המיוחדים שהתורה נתנה לנו לא שייך לעמוד בזה.

הקב"ה גמל איתנו חסד ביציאת מצרים ועליו להרגיש בדיוק כמו אדם שהולך במדבר והקב"ה מזמן לו מים, שבזה הוא מרגיש את חסד

ד', כך גם ביציאת מצרים וכמו שכבר הזכרנו מהחובות הלבבות, שם ראינו את גודל הניסים של הקב"ה. והבאנו את דברי הרמב"ן שהקב"ה גמל עימנו טובה נוספת, הוא נתן לנו את התורה והמצוות שמזכירים לנו כל העת את יציאת מצרים.

מי שעושה את המצוות עם מחשבה - זוכר את יציאת מצרים, יש לנו תפילין, מזוזה וציצית, כל זה נתן לנו את הכוח לזכור את זה, ומי שעושה את זה עם מחשבה בלי היסח הדעת יש לו כלי נשק עצום כנגד היצר, אבל מי שעושה הכל במלומדה אין לו כוח, וכמו מי שמתמשש עם רפואה שעבר זמנה, זה כבר לא מועיל.

התורה כתבה לנו באריכות את כל המעשה של יציאת מצרים, עשרת המכות, וכל זה הוא בשבילנו, לדעת ולזכור שהכל מגיע מהקב"ה, כאן זה היסוד לכל המצוות שמגיעות אחר כך.

תפקידנו ללכת בדרך שהתורה נתנה לנו

עליו להשתמש עם החסד שהתורה נתנה לנו, לרצות באמת להרגיש את כל זה, זה הזמן לזה, בפרשיות שקוראים את זה, לחשוב ולהתבונן כל בוקר על הדברים, ואז כל היום אחרת, התפילה והברכות. לחדד לעצמנו שאנחנו מתחזקים עכשיו באמונה, יציאת מצרים, שהקב"ה בחר בנו, כל יסודי הדת נמצאים כאן.

לא צריך לחפש דברים חדשים, התורה נתנה לנו את הכלים וחז"ל הוסיפו תקנות, ואם נעשה את כל זה הרי אנו הולכים בדרך הנכונה, מי שמחפש לעצמו דרכים אחרות - מי יודע לאן יגיע. תפקידנו הוא ללכת בדרך שהתורה נתנה לנו, ואם נתנהג כך, ימשיך החסד שהקב"ה עשה עימנו ביציאת מצרים, נשתמש בזה ונוכל לעבוד כראוי את הקדוש ברוך הוא.

העיקר לשון את זה כל הזמן ולא לשכוח, לשים הכל לפני העיניים, להרגיש בתפילה כמו שמשה רבינו התפלל, לחיות את זה, ומי שחי את זה עולה דרגה, וכשעולים בדרגה אפשר להגיע לשיא השלמות.

(מוצש"ק וארא אור לכ"ט טבת תשפ"ג)

דברי ההספד שנשא רבינו מרן שליט"א בהלוויית הרבנית הצדקנית מרת דינה מור ע"ה - יום רביעי כ"ט טבת תשפ"ד

"בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור - נגאלו ישראל ממצרים" (סוטה יא:), הנשים צדקניות הם אלו שהחזיקו את המסורת, להעביר אותה הלאה כמסורה מדור לדור, כל זה בזכות נשים צדקניות.

הזכיר כאן בעלה רבי שמואל שליט"א גם את הענין שלא חיפשה אף פעם בגדים חדשים, גם זה המשמעות של "לא שינו מלבושם", הלכה עם אותו הבגד שלושים, ארבעים שנה, לא חיפשה שום חידושים בבגד, לא שינו. והיכן היא שינתה? בצדקה וחסד היא שינתה, כל חייה חיפשה להוסיף צדקה וחסד. באים לבית, בית ישן, לא נוסף בו דבר עשרות שנים, בתים של אחרים היא בנתה. זה הזכות של כלל ישראל, אותם נשים שבזכותן יצאנו מהגלות. המשפחה והידידים שרוצים לשמור את המסורת, שימשיכו בדרך הזו, היא חיה בשביל האחרים, לעצמה היה טוב גם דברים ישנים.

על זה נאמר (אבות ו, ט) "שבשעת פטירתו של אדם אין מלוין לו לאדם לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות, אלא תורה ומעשים טובים בלבד", אבל אצלה גם בעולם הזה לא היתה צריכה לעצמה כלום, הצורך הראשון שהיה לה כאן בעולם הוא כיצד לעזור לאחרים וכמו ששמענו קודם.

הדבר הזה הוא מופת לרבים, היה לה לב פתוח, וכששמעה מישהו נזקק, מיד היתה הראשונה לתת. הדבר הזה מחזיק את כלל ישראל, זה הערך הגדול של הנשים צדקניות.

היא היתה אישה מהדור הישן, מי יכול להעריך בכלל את הערך של זה, המושכל ראשון שלהם הוא לאחר העיון שלנו, אנחנו לאחר התבוננות ומחשבה חושבים שכדאי לעשות כך וכך, אבל אצלה זה כבר היה במושכל ראשון, פשיטא שזה כך. זהו הכוח של הדורות הקדמונים.

קשה מאוד האבדה הזאת, כל מילה אצלה היתה חכמה ופקחות, דברי חז"ל היו אצלה על לשונה, והכל עם יטעם זקנים! ועם כל זה היא הולכת כעת לעולמה, "ההלך לפניך צדקך כבוד ד' יאספך" (ישעיהו נ"ח), כל המעשים טובים שעשתה, והעיקר הכל היה בצניעות, מי יודע בכלל מה היא עשתה, וכשעושים מעשים בצניעות, הדבר הזה נשמר לתמיד.

זה הסגולה של האשה הזאת - מרת דינה ב"ר משה ע"ה, היתה עוזרת לכל דבר שבקדושה, עם רוח של תורה ויראת שמים. גידלה משפחה למופת, עם אהבת תורה, אהבת חסד, והדבר הזה עומד לאדם לנצח.

מתפללים בשמונה עשרה "כי באור פניך נתת לנו... תורת חיים ואהבת חסד", ומבאר החפץ חיים (אהבת חסד ב, א) "בעת הזה נתגלה להם כמה עניינים עיקרים היינו שהתורה הק' היא מקור החיים של השמים וארץ שבזכותם נתקיים הכל ובלתה היה מתבטל כל המציאות", תורת חיים הפירוש הוא שידועים שהתורה זה החיים של העולם. ואהבת חסד, העיקר הוא לא סתם לעשות חסד, זה צריך להיות "אהבת חסד", לאהוב את החסד. זה מה שהיא היתה, והדבר הזה מלווה אותה, והזכות הזאת תעמוד לה, לבעלה ולכל המשפחה, להמשיך בדרך הזו עד ביאת הגואל. תהא נפשה צרורה בצרור החיים.

מכון צור התורה
כוס הנחומים
בצער רב וביגון גדול, נשלח בזאת נטפי נחם מעומק לבנו, לירידינו ומנובדנו הנעלה, אבדי חסד ורב הפעלים, ברוך תהלות ומעלות למען הכלל והפרט, אציל הרוח ועורן הנפש, מאיר פנים לכל אדם, אחוב למעלה ונוחמד למטה, מסור בכל נפשו למען רבינו מרן שליט"א והוצאת דברי תורתו
הרב בנימין זאב מור שליט"א
העומד בראש מערכת "דברי רבנו" - סניבר"י ומחנך מאירי ומספרי המאמרים והשיעורים וכל המשפחה הרוממה הי"ו
העומדים לימינו בכל עת, בלב רחב ונפש חפצה, בעצת ותנושיה למען המשך הרוחנית מפעלנו להרבות תורה וזרעית בישראל עם המתקוות לנדי חתום על אמו הדגולה, רמת היחס גמ נזילים, אשר רופא צדקה וחסד נל יחיה, ומיננה אלפי בנות ישראל לתורה ויראת שמים
הרבנית הצדקנית מרת דינה ע"ה
אשת ירידנו עוז הרה"ו רבי שמואל מור שליט"א
אשר תמכה ונזילה חמונה, ועמדה לימינו בכל מעלות הקודש להמשיך הוצאת ספרי המנוח, להגדיל תורה ולהאדירה
בעל החמדות ירא שריבים הדול, ובהמשך מעשיה הגדולים תמצאו סטלי יחוס ומזור לתומכי לבבם, ולא תדעו עוד צער ושבר, ונזכה במהרה לרשע בבית נואל עת יקיצו נרדמים, ונס ימיו ואמחה, אמן.
המבכים מרה
חברי המנוח
ההמלה

יתר ע"י ירידנו עוז הרב דוד הקשר הי"ו מתלמיד רבינו מרן שליט"א זכות התורה תעמוד לו להצלחה בר"ג	גיליון זה י"ל לעילוי נשמחה של הרבנית מרת דינה בת רבי משה מור ע"ה נל"ב כ"ט טבת תשפ"ד ת.נ.צ.ב.ה.	לרגל השמחה השרויה במעונו של מורינו הגאון רבי אהרן זלזניק שליט"א בשמחת אירוסים בתו שרת"י עב"ג הבה"ה מאיר רוזנר נ"י מפארי ישיבת תפרת בן הרה"ג רבי שלמה אבא שליט"א בורא עולם בקנין השלם זה הבנין לתפירת המשפחות	לרגל השמחה השרויה במעונו של מורינו הגאון רבי אהרן דוד מלאכי שליט"א בשמחת אירוסים בתו שרת"י עב"ג הבה"ה שמואל מרקוביץ נ"י מפארי הישיבה בן הגאון רבי מאיר שליט"א בורא עולם בקנין השלם זה הבנין לתפירת המשפחות
--	---	--	--